JUVA JEHOVA!

DISPUTATIO MEDICA,

Exhibens

ÆGRUM LABORANTEM
COLICA.

Hanc,

Auctoritate & consensu

Nobilissimæ & Gratiosissimæ Facultatis Medicæ in Celeberrimâ Salanâ,

SUB CLYPEO

MAGNIFICI ACADEMIÆ RECTORIS,

Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellentissimi atq; Experientissimi,

DN. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,

Med. Doct. & Theoret. Prof. Publ. undiquaque Celeberrimi, Med. Ducal. Saxon. Felicissimi, S. R. I. Acad. Natur. Curios. Colleg. Primarii,

Dn. Præceptoris, Patroni ac Promotoris omni honoris cultu plurimùm devenerandi,

Publicæ Φιλιατρῶν *Censuræ submittit*

A. & R.

ELIAS FRANZIUS, EISENB. OSTERLAND.

ad diem Novembr. 1674.

In Auditorio Medicorum.

JENÆ,

TYPIS SAMUELIS KREBSII.

PROOEMIUM.

TYranni & tortoris vicem in microcosmo obit DOLOR, qui variis illapsus membris, prout aptiorem invenit hîc vel illic sedem, miris modis & crudelissimè eundem fatigat. Si quæ pars deliquit, vel aliarum in se peccata suscipit, facilè hujus sentire cogitur vim & impetum, ceu vexillum ibi spinam ponentis, ubi in unum magis coit, & affluxum humorum ceu rebelles subditos ad subruendum regnum conscribit cogitque. Sin ventri bene, si lateri, nil divitiæ poterunt regales addere majus.

Tantò magis sævire creditur, quò angustiori coarctatus spatio in plures sævire & partiri vires nequit, sed & in lato campo effreni mordet & tumultuatur imperio. Plenius inter hæc intestinum ingrato hoc hospite non rarò ita angustatur, ut verti videatur & propè spiritum elidere.

Colica hinc sub Tiberio Cæsare novo insignita charactere, quod cum priùs iliacos intra muros videretur latius expansa regia, hîc tyranni sævitia sedem ponere consueverit strictiorem. Nos accensas extinguere faces, & pellere feliciter invisum hostem operæ pretium ducimus, quod præsenti historiâ ut feliciter cedere jubeat supremus microcosmi & macrocosmi arbiter, ex animo precamur.

HISTORIA.

VIr 54 annorum, temperamenti cholerici, cum Francofurti aliquot annos degisset, vini potui unicè adsuetus, hinc nuper aëre frigidiori huc

concessisset curru vectus, saepius torminibus colicis tum aliàs tum in viâ adflictus, cum hactenus fructibus horariis, Cerasis, prunis Cereis, pyris copiosius esset usus, etiam saepè manè jejuno ventriculo, heri ab intercessore carcerati intempestivo ad iram & excandescentiam commotus, hinc vesperi farcimine & brassicâ muriatâ comestis lectum ingressus sentit tormina ventris immania; dolores dextrâ magis parte cruciant, & vago motu modò sursum modò deorsum eunt, inprimis verò circa umbilicum usque ad scrobiculum cordis, interdum & ad dorsum extenduntur, vomitus urgent inanes, alvus suppressa est, sitit, cibum refugit, sudoribus frons madet; Petit consilium.

RESOLUTIO.

Ffectus, quo aeger noster laborat, est symptoma à parte adfectâ Colica dictum, ἀπὸ τοῦ κώλου, in quo secundum *Avicennam* ipsa causa latet; τὸ κῶλον verò ἀπὸ τοῦ κωλάζεσθαι, à *torquendo*, quia torminibus id ipsum Colicis maximè est obnoxium, seu potius quod doloribus hisce afflati totum intorquere cogantur corpus; aliis à κωλύω, *tardo*, quia transeuntes ibi ob quamplurimas cellulas remorantur foeces, dictum est. Quidam à *colando* derivant, quia ad modum colatorii se habet, ut fiat exoneratio fecum, ne simul & semel descendant. Dolor ipse dicitur Graecis κωλικὸν ἄλγημα; Latinis *dolor colicus*, *adfectio Colica*. Vocantur etiam à veteribus tormina, docente *Mercuriali*, cujus causam addit *Platerus tr. 2. p. 2. cap. 13. p. 585.* quia nempe dolores admodùm sunt atroces & tormentum adferentes, adeò, ut, autore *Erasto*, multi his doloribus adducti sint ad αὐτοχειρίαν. Germanis dicitur das Grimmen oder Grummen

men im Leibe. Vulgò quamvis perperam audit die Beermutter/ quasi matricis affectus, id tamen non sine exemplo veterum fieri scribit *Henischius comm. in Aret. p. 341.*

Adesse hoc symptoma probatur (I.) tum ex ESSENTIALITER INHÆRENTIBUS seu PATHOGNOMONICIS, quæ sunt dolores circa coli regionem & quidem dextrâ magis parte, modò sursum modò deorsum, tendentes;

(II.) tum ex ESSENTIALITER CONSEQUENTIBUS seu SYMPTOMATIBUS omnis generis, ceu in *actionibus læsis naturalibus* sunt adpetitus prostratus, & sitis; in *vitalibus* anxietas priora consequens; in *excretis* vomitus inanes, qui nauseâ magis quàm excretione molesti sunt, ut & alvi suppressio, quæ tormina hæc utplurimum comitatur; in *qualitatibus mutatis* ἐφιδρώσις circa frontem, & alia; quæ omnia apta nata sunt symptoma talismodi & comitari & significare.

CAUSÆ PRÆGRESSÆ, tàm enormes sc. diætæ errores, eaq;, quæ morbum hunc facillimè post se trahunt, de quibus mox pluribus dicemus, toto concurrunt modio.

Nec SIMILITUDO abludit, collatione factâ tum ad ægrum ipsum, neque enim insuetus fuit eadem etiam aliàs pati, tum ad alios, quotusquisque enim vel ex vulgi fece dolores hosce non pro colicis agnoscat. Latere nescit dolor, ubi verò se exerit, ibi morbum esse certum est.

SUBJECTUM ADÆQUATUM est *Ventriculus* cum omnibus intestinis, quia ipse circa ingesta ob debiliorem sui calorem, aliosque humores implicis suis hærentes, & fermentum in statu secundum naturam menstrui vice fungens prosternentes, minùs rectè agit, non potest non in intestinis fieri talismodi adfectus, juxta illud: vitium primæ concoctionis non corrigitur in secundâ, multò minus in tertiâ.

Etenim hinc secundum *Dn. D. Maurit. Hoffmannum* ab expressione relicta massâ, quæ ceu caput mortuum extra corpus debebat promoveri atque eliminari, manet in intestinis & inprimis colo impacta ac fixa, adeoque præter alia causatur alvi suppressionem.

SUBJECTUM INHÆSIONIS seu PRINCIPALE est

COLON intestinorum omnium capacissimum, quod à dextro inguine incipiens circa dextrum renem assurgit versus hepar, & inde utplurimum quidem sub costarum spuriarum cartilaginibus transversum fertur ad sinistram hypochondrii regionem, cujus magnam partem occupat, mox ad sinistrum renem contortum, pergit porrò ad inguen sinistrum, ubi sigmoideâ formâ inversâ satis amplè convolutum devolvitur ad os sacrum, ut in rectum abeat intestinum ac desinat. Adficitur verò hocce tum secundum omnes partes, tum, ut loquamur cum *Celso l.4.c.7.* in eâ maximè parte, quâ cœcum est, seu circa principium, hinc elogio *Dn.D.Rolfinc. lib.3.epit.affect.partic. c.13.p. 262.* dolor magis in dextro latere se exerit.

Diximus circa principium magis affici colon, quia ibi hæret intestinum cœcum, asservandis flatibus & halitibus exhalantibus naturâ dicatum, vid. *Simon Pauli quadrip. botan.p. 84.* & valvula coli, quæ & exitum concedit iisdem, & obstruit viam, prout sese habet.

CAUSA IMMEDIATA torminum horum est *solutio continui*, quam uno ferè ore totus profitetur Medicorum chorus; Possunt quidem plures esse causæ, sed tamen in eo omnes conveniunt, quatenus solvunt continuum & dolore sensum tactus, citra tamen evidentem hiatum seu solutam unitatem in facto, afficiunt.

CAUSA MEDIATA PROXIMIOR, quoad *essentiam* spectata, sunt flatus intestino colo incarcerati & hinc inde fluctuantes, tunicis coli intestini se implicantes, ut neque deorsum neque sursum erumpere nec resolvi tamen queant, adeoque rodendo nimium ac distendendo illud agitant, ut sæpius brachii amplitudinem æquâsse deprehensum fuerit, teste *Fernelio l. 6. de morb. & sympt. c.10.*

Causæ materiales flatuum sunt (II) juxta *Galenum lib.2. de loc. adfect. c.5.* humores frigidi, lenti & viscosi intestinorum parietibus adhærentes, aut in ventriculo aut ipsis intestinis ob calorem debiliorem generati, id quod etiam probare videtur *Sylvius id.pract. lib. 1. c.11. §.3*; Ubi, inquiens, pituita existit valdè viscida, vel aliàs vitiosa, ibi adfectionis, suffocatio-

nis

nis aut melancholiæ hypochondriacæ, Scorbuti, Colicæ, aliorumque adfectuum affinium, & quidem graviorum generatio indies se prodit.

2. Humores acres biliosi circa coli principium & regionem cœci in dextro latere coacervati, qui acrimoniâ & mordacitate suâ hujus tormenti, docente iterum *Galeno l. c.* utplurimum existunt autores.

Chimici causam spiritibus salium resolutis vel coagulatis tribuunt, quos inter etiam *Paracelsus* videri potest *in tr. de morb. à ♀ provenientibus.*

Helmontius mucaginem ponticam intestinis adhærentem accusat.

Sylvius lib. 1. c. 14. p. m. 87. causam materialem dicit esse pituitam viscidam, efficientem verò bilem tum acrimoniâ salinâ tum oleositate volatili peccantem, porroque pro cujusvis humoris varietate variare quoque dolorem pluribus addit.

Quoad *essendi modum* peccant hi flatus 1. *quantitate*, copiosiores debito resultarunt ex frustrato chylificationis opere, hinc contineri intra debitum spatium nescii, nec per vias ordinarias ἄνω vel κάτω seclusi *distendunt*, & tensione hâc tristissimam intestinis sensationem inducunt, & fibrarum continuitatem solvunt. 2. *Qualitate* nocivâ delinquunt, acri, stimulante & intestinis inimicâ, præsertim cum & alvi obstructio excrementa biliosa cumulet & fermentet, & ipse corruptus chylus ac bilis acrior subsistens, & in halitus resoluta pungat & ingratâ suâ acrimoniâ corrosionem intentet.

Hinc & *motu* peccant. Collecti ibi per συναθροισμὸν flatus peregrini ob vitiosam primæ culinæ διάθεσιν, hinc dolore oborto ῥευματισμὸς & affluxus humorum accedit, ipsaque materia effervescit, tumultuatur & ἄνω viam affectat.

Inter CAUSAS REMOTIORES NATURALES occurrit TEMPERAMENTUM cholericum, ad generationem acrium biliosorum humorum ac flatuum quàm maximè aptum.

Nec abludit ÆTAS, quæ ad senilem vergens, ubi calor sensim

sensim decrescit, tantò præsentius noxas ab ἀταξίᾳ & neglectâ diætâ persentiscit, quò magis ad pristinos juveniles ferendos labores & errores præposterè solicitatur.

Inter CAUSAS NONNATURALES accusandus est AER frigidus, cui sese exposuit æger, recenset enim historia ipsum spirante aëre frigidiori huc concessisse, quantum verò talismodi aura frigidior efficere possit, in propatulo est, idque duplici fieri deprehenditur modo, comprimendo nimirum & condensando, quatenus (1.) calorem naturalem intropellit & cogit, qui impulsus factusque adeò fortior facilè humores liquat, vaporesque ac flatus distensivos excitat; (2.) eundem verò dissipat, si fortius ingruat, & coctionem apprimè debilitat, ut hinc largus flatuum proventus consurgat. Fit hoc ipsum etiam in immoderatâ pedum refrigeratione, ubi frigus communicatur ipsis intestinis, unde in actione suâ læduntur, & impetum faciunt flatus. Hinc testantur observationes, quosdam incidisse in colicam, simul ac pedes in liberiori aëre paulò magis sunt refrigerati.

MOTUS etiam huic morbo ἐπίβαλλον μέρος addidit, dum ægrum nostrum curru vectum huc venisse historia meminit, qui motus immoderatus corpus nimium concutiendo & conquassando vitiosos humores commovit. Videmus toto die, quibus cruditates in primis viis abundant, motu citatiori & aëri expositos turbas sentire majores.

CIBI, quibus sine ordine, vel summo mane usus est, fuerunt corruptibiles & facilè in acrem, ponticam & mordicantem qualitatem degenerantes, fermentationi p. n. aptissimi, ad flatus verò producendos præcipui, v. gr. fructus horarii, qui austeritate suâ ac aciditate occultâ corpori nostro valdè inimici ventriculum obtuderunt, totumque ipsius tonum laxarunt ac ferè pervertêre. Cui quoque accedit, quod vesperi farcimine cum brassicâ muriatâ sese nimium satiaverit, quippe qui cibus ad flatus & cruditates modò pituitosas modò biliosas generandas perquàm aptus, requirit enim ventriculum fortiorem, quem æger noster si habuerit, tot tamen vitiis mirè debilitavit; hinc juxta illud *Siracidæ cap. 31. vers. 24.*

somni

somni inquieti & tormina acciderunt facilè. Abblanditi sunt gulæ, sed ventriculo & coctioni debitæ inconvenientes fuêre; Cerasa dixeris, & pruna cerea, pestem ventriculi dixeris, eo scil. modo, quo æger noster iis usus est; imò fructus hi in genere chylum pessimum gignunt, & flatuum peregrinorum sunt fabri, præcipuè si in dispositum incidant corpus, & ordinarii cibi vicem subeant, cum mensæ secundæ potius sint genus, & iis cùm pepsi societas sit infida.

Potus inæqualitas symbolum suum addidit, non solùm quòd in viâ varia genera cerevisiæ haurire opus habuit, uti contingit in itineribus, sed & præcipuè quod vini usui penitus & quidem immodico adsuetus, loco mutato ab eodem in tantum abstinuit, & cerevisiâ ferè fuit solâ contentus; quæ repentina mutatio & à consuetudine digressio, ut ait *Galenus*, corpora nostra non parum offendere potest, cum omnis mutatio magno virium indigeat robore, quale & æger noster 54. annorum non habuit cum hoc ultra 40. annum rarò reperiatur, & in omni mutatione duo sint consideranda, nim. rei consuetæ omissio & ad insuetam transmissio: adeoque senes seu ad senectutem vergentes consuetis potius fovendi sint.

Injuriam ventriculo fecit æger, quod ultra vires eundem obruerit, ultra calorem ipsum coëgerit, & præter morem jamdum ad flatulentias dispositum repleverit talismodi alimentis, quæ & concoquere par non erat, nec resolvere sufficiens, unde lerna malorum exorta postea fuit.

IRA atque excandescentia quantum valeant ad conturbandos & efferandos humores, nemo non novit, cumque & his abripi se passus fuerit æger, mirum non fuit, plenis velis ipsum in morborum mare fuisse dejectum.

Ad CAUSAS PRÆTERNATURALES referri potest dispositio intestinorum vitiosa, & prægressus sæpius idem affectus, cùm æger aliàs dudum, ob easdem ferè causas, nimirum humores tum in ventriculo tum intestinis vitiosos, torminibus adflictus fuerit colicis. Hinc instar procellæ symptomatum exortorum sequentium ratio jam danda venit.

1. *Tormina* ſcilicet, quod jam diximus, ſolutionem continui à diſtenſione & roſione inteſtinorum pro causâ agnoſcunt, quæ cum gravia ſint, immania quoque ipſa produxêre.

2. *Dextrâ magis obſervantur parte*, tum ob ſitum cœci, tum ob valvulam coli inteſtini.

3. *Vago motu modò ſurſum modò deorſum eunt*, ob mobilem flatuum naturam, quo ipſo à nephritico, qui fixus magis eſt, inter alia diſcriminantur dolore.

4. *Obſervantur circa umbilicum*, tum quia ibi quaſi in centro utrinque conveniunt, tum ob ſitum anfractuoſum inteſtini illuc ſeſe volventis.

5. *Pertenduntur dolores ad ſcrobiculum cordis*, ob halitus ac flatus ſurſum magis prorumpentes, & ob ſpatium ventriculi majus illud extendentes, orificiumque ipſius ſuperius vellicantes acriter ac rodentes.

6. *Interdum & ad dorſum vibrantur*, ob conſenſum partium adjacentium, contigui enim colo ſunt renes, & nervorum etiam plexu intermedio conſentiunt, quæ res non modò plebejis, ve ùm etiam doctiſſimis in arte magiſtris interdum imponit, ut æſtiment renum calculo laborare eos, qui à diſtrahente flatu malè habent.

7. *Vomitus inanes* ob conſenſum coli cum ventriculo, cujus fundum quaſi adlambit, & irritationem materiæ bilioſæ, licet non ad vomitionem ſufficientem fiunt.

8. *Alvi ſuppreſſio* oritur maximè ob vias flatibus obſeſſas, quatenus diſtendunt & valvulam coli obſtruunt, adeoque & excrementorum deſcenſum retardant, quorum fecalis humiditas in vapores quoque bonam partem reſolvitur.

9. *Sitis* fit ob halitus acres à bile in ventriculum retrogrediente, & orificium ipſius ſuperius, ob copioſos ibi nervos à ſexto pari ortos, valdè ſenſile nimium vellicantes.

10. *Adpetitus proſtratus* ob menſtruum & calorem ordinarium deficientem, & conſequentem laborem & debilitatem digeſtivæ.

11. *Sudor circa frontem* ſeu ἐφίδρωσις conſequitur anxietatem & ſpirituum reſolutionem, unde pori cutis hiant, & contineri

tineri alveis suis nescit, sed vi quasi exprimitur serum.

Quâ spe ad curationem accingere nos liceat, jam videbimus, PROGNOSTICIS signis ratione EVENTUS, TEMPORISque & MODI ejusdem consideratis.

Licet verò ab omni dolore & quidem longè magis à graviori hoc nostro valdè quantum prosternantur vires, quod ex anxioso frontis sudore & tristibus continuatis cruciatibus colligere est, adeoque adfectus negligendus non sit, quidpe cujus vehementia mortis ipsius optionem sæpè dubiâ reddit, præsagimus tamen ipsum lethalem non fore, sed truculentos hos impetus salubriter & auspicatò finiendos.

Neque diu durabit, sed *brevi* dabit inducias, neque quoad MODUM EVENTUS credimus eum in alios degeneraturum dubios, qualis est paralysis, non quidem vera sed usitato in scholis medicis nomine πάρεσις dicta, quæ sæpissimè dolores sequi solet colicos, cujus etiam *Paulus Ægineta lib. 3. cap. 18. & 43.* mentionem facit. Neque ab obstructione pori cholodochi abibit in icterum, curatu quidem non adeò difficilem; neque terminabitur in hydropem siccum, quod fieri aliàs quoque solet juxta *Hippocratem 4. aphor. 11.* sed finietur resolutione & explosione flatuũ, datâ portâ, & omni mitigatâ hosticâ turbâ.

CURATIO nititur indicationibus consuetis, curatoriâ, præservatoriâ & vitali. CURATORIA tristem sensationem respicit, continenti & fovente correctâ vel eradicatâ causâ, sopiendum esse dolorem & vellicationem demulcendam. PRÆSERVATORIA antecedenti causa debita, ne revertantur tormina, aptis auxiliis præcavet, & intestina roborare indicat. VITALIS vires respicit vitales, ne sub tantâ mole vacillent. Satisfit hisce indicationibus depromptâ præsidiorum materiâ ex tribus usitatis loculis.

Ex CHIRURGICO quidem licet VENÆSECTIO, si adsit plethora vel febris, dolor diutius duret & cum inflammatione conjuncta sit colica, quin etiam vitiosa materia hæreat in mesenterii ipsius & intestinorum vasis, & metus sit, ne vehemens dolor sanguinem attrahendo inflammatio-

 nem

nem vel conturbando febrim excitet, convenire possit, administrata in basilicâ seu saphenâ; in nostro tamen ægro, cum absint hæc indicantia, consultius omittetur. CUCURBITULÆ verò opportuno tempore adhibitæ aliquid levaminis adferre possunt. *Riverius* magnam cucurbitulam sine scarificatione ventri admovendam suadet, ut & in dorso in parte posticâ ante & retrò, quam etiam *Galenus l. 12. m. m. c. 8.* cum multâ flammâ commendat, ut & propriam flatuosæ colicæ hanc curationem vocet, & incantamenti cujusquam simile quid efficere scribat, ita ut tum à dolore liberi, tum omninò sani reddantur; imò etiam ipsis clysteribus cucurbitulam præmittit, quò ventosus prius digeratur spiritus. Eam nonnulli vino albo generoso calido, vel decocto carminante calido, prius elutriare & imbuere jubent. *Zacutus* commendat cauterium ventris cuti adhibitum, quod saltim locum habet (uti diximus) si materia hæreat in intestinorum vasis, non verò in ipsis intestinis. Sed quia in ægro nostro tale quid non occurrit, meritò hisce supersedemus.

Præcipuam curam ægroto nostro fœnerat PHARMACIA, ubi primo omnium occurrunt & laudanda sunt LENIENTIA tum ἄνω assumta, tum κάτω infusa. *Clysteres* lenientes & simul flatus discutientes seu carminativi locum hîc obtinent primum, cum tutissima sanè administratio & sanitatis citissima recuperatio in hisce ritè adparatis consistat, teste *Fieno Physograph. c. 19. p. 161.*

Exempla, prout intentio ad emolliendam alvum, & excrementa, vel flatus discutiendos variat, possunt esse seqq.

℞. *rad. alth.* ℥ß. *herb. 5. emoll.* ãa. mj.
fl. sambuc. chamæm. Rom. ãa. mß. *fol. sen. s. s.* ℥ß.
mechoac. alb. ʒij. *sem. fœni græci, baccar. laur.* ãa. ʒij.
Coq. in s. q. ▽ *comm.* Colat. ℞. ℥viij.
in quibus dissolv. *elect. lenit.* ☍ *rut.* ãa. ℥j.
⊖ *gemm.* ℈ij, *vitell. ov.* n. j. F. l. a. Clysma.

℞. *rad. angelic. alth. helen.* ãa. ʒij.
herb. calaminth. rut. centaur. min.

summit.

summit. aneth. fl. chamæm. Roman. ãa. mj.
bacc. laur. ℥j. *sem. cumin. carv. fœnic.* ãa. ʒij.
Coq. in s. q. *seri. lactis.* Colat. ℞. ℔j.
elect. de bacc. laur. ℥ß. *hier. picr. c. agaric.* ʒiij.
℥ chamæm. ℥j. *stillat. laur. cumin. carv.* ãa. gutt. j. vel ij.
vitell. ov. n. j. F. l. a. Clyster.
℞. ℥ *lin. decoct. carmin.* ãa. ℔ß.
confect. de bacc. laur. ʒij. *elect. diacathol.* ℥ß.
⊖ *gemm.* ℈ij. M. F. Enema.

Evporisti etiam alii ex *lacte vaccino* cum *chamæm. veron.* & *sem. carminat.* decocto, addito *saccharo*, expectationem ex voto satiant. Notatu dignum, ut ubi multi adsunt flatus, tunc primum modicum injiciatur, postea reliquum in majori copiâ, aliàs flatus copiosi impediunt retentionem clysteris; id quod etiam annotavit *Reinerus Solenander sect. 3. consil. 28. inquiens:* observandum, ne clysteris injecti quantitas intestina gravet, aut distendendo dolorem augeat, non semper ad ℔. accedendum, sed in unciis quoque nonnunquam subsistendum. Si autem minus videntur juvare, tum ad alia remedia progrediendum, tum alter injiciendus, vel tertius quoque, uti præter *Riverium* plures annotarunt practici, tum anodyna & opiata iisdem maritari possunt, ceu id ab ipso *Galeno* commendatum legimus, *l. 12. M.M. c. 8.* ubi *castoreum* & *opium* addere jubet fabæ circiter magnitudine.

Interius verò huic fini varia debentur v. g. inprimis ℥osa, ceu arcanum & specificum *Timpleri* fuit ℥ *olivarum* cum cerevisiâ calidâ assumptum, item ℥ *amygd. d. c. mannâ* anaticâ proportione distemperatum & exhibitum, vel idem ℥ cum vino malvatico dari potest, quod secretum est *Cratonis consil. 158. c. sperm. ceti* ʒß. vel *extr. calami arom.* ℈j.

Neque obstat nausea in nostro ægro, quæ ipsa in actum promota à talibus, & depletione factâ unà cum morbo felicius cessabit. Possumus his accensere & alia tum leniendi tum purgandi scopo, quod ipsum urgere potest saburra vitiosa in ægroto abundans, præcipuè si clysteribus cedere dolor renuat,

Consultò ergò accedimus nunc ad PURGANTIA, quæ materiam vitiosam tum ex ventriculo, tum ex intestinis evacuant, penitusque educunt.

℞. *cryſtallor.* ☿ri ℈j. ☿ri ⊕lati g. vij.
⊖ *abſinth.* *cardui bened.* āa. g. iij.
M. D. in chart. S. Digeſtiv Pulver auff einmahl.

℞. *extr. aloëtic.* ʒß. *rhabarb.* ℈ß.
trochiſc. alband. g. vj. M. c. ℞â ☿ri F. l. a. Pilulæ.

℞. *gialap. nigr. reſin. crem.* ☿ri āa. ℈j.
aniſ. gutt. j. ♁ *diaph.* g. ij. M. S. Purgier Pulver.

℞. *ſpec. diagalap. Mynſ.* g. XXIV. *pulv. ſyr.* g. iij.
⊕ ♁*iat*, *zedoar.* āa. g. j. M. F. Pulvis. S. u. ſ.

℞. *rhabarbar. elect.* ʒiij. *tamarind.* ʒß.
infund. in ▽ *cichor.* q. ſ. macera per noctem. Colaturæ fortiter expreſſæ add. *ſir. de cichor. c. rhab.* ℥j.
roſ. ſolut. ʒvj. F. l. a. Potio.

Si verò materia vitioſa hiſce cedere nolit, & vitium ſit in ventriculo ſuperioribus inteſtinis, præſtat exhibere lene VOMITORIUM; ſic dari poteſt ⊖ ⊕*li* cum ▽ tepidâ butyro pinguefactâ, ob leniſſimam ipſius operationem.

℞. *elect. de bacc. laur.* ʒj. ☿ *emet.* g. ij. M. F. l. a. Bolus.

℞. ▽ *fœnic. carmin.* āa. ℥j. *elect. diaſar. Fern.* ʒij.
⊖ ⊕*l.* ℈j. *ſir. de peto.* ʒiij. M. F. Hauſtus.

Cumque *Carolus Piſo* teſtetur, colicam ſæpè ſudoribus ſpontaneis ortis evanuiſſe, & in ægro noſtro præ anxietate idem videatur erumpere, non ineptum erit ea adhibere, quæ & DIAPHORESI blandâ humoris influxum divertunt, & ſimul egregiè diſcutiunt, inter quæ nominamus ☉ *fulminans correctum*, ♁*diaph.* ⁓ ⊕ *dulc.* ℞ *bez.* ⁓ *theriac. ſ. & camphor.* ⁓ *zedoar. compoſ. lign. ſanct.* &c.

℞. ⁓ *theriac.* ʒij. ⊕ ʒß. *eſſent. zedoar.* ℈ß.
℞ *anod.* gutt. vj. M. S. Zertheil. Schweißmixtur.

℞. ♁

℞. ♁ *diaph. ex regul.* ℈j. ☉ *fulmin. correct.*
magist. anod. ãa. g̃. vj. M. F. Pulvis. D. in chart.
S. Pulver auff zweymahl.

Ex DIURETICIS ℞a ♀ri, ♀ ⊖l. ℞a ♁ ♀sat. & alia ex ⊖lino fonte, ut ⦶ ♁iat. *liquor balsam.* &c. locum suum tuentur.

℞. ℞æ ♀i *Mynf.* ʒiß. *essent. calam. arom.* ℈j.
∽ ⊖ ✳ci *anisat.* ℈ß. M.

ALTERANTIA denique topica & specifica tum INTERNA tum EXTERNA, inprimis carminativa palmam auferunt, & colophonem reliquis omnibus addunt.

Sic ad flatus tam in ventriculo quàm intestinis hærentes molestosque compescendos discutiendosque valdè conducit mixtura *Sylvii*, quæ talis est:

℞. ▽ *menth. fœnic.* ãa. ℥ij.
℣ *rectific. vel* ▽ *vit. Matth. vel* ∽ *carm. ejusd.* ℥j.
∽ ⦶ *opt.* gutt. xv. *laud. opiat.* g̃. iij.
oo *macis still.* gutt. vj. *sir. menth.* ℥iß. M.

Hæc mistura cochleatim assumpta, svadente *eôdem*, sæpius parciusve, prout dolores ac tensiones magis minus urgebunt, assumatur.

Præ variis aliis usu comperta est *essentia carminativa D. D. Præsidis*, in opiologiâ descripta.

℞. ▽ *carmin. Dorncrell.* ℥vj.
elæosach. aneth. anis. carv. ãa. g̃. vj.
laud. opiat. g̃. iij. *sir. cort. citr. aurant.* ãa. ʒij. M.

℞. *spec. diacymin. diaspolit. Galen.* ãa. ʒj.
flaved. cort. aurant. ʒß. ♁ *diaph.* ℈j.
oo *aurant.* gutt. iij. M. F. Pulvis.

℞. *essent. carmin. Magnif. D. D. Præs.* ♂ *absynth. ejusd.* ãa. ʒj.
℞æ *anod.* ℈ß. M.

℞. *mixt. simpl. camphor.* ʒj. *essent. carmin.* ʒiß.
oo *caryoph. zedoar.* ãa. gt. ij. ℞æ *anod.* gt. vij.
M. S. Mixtur.

℞. ▽

℞. ▽ *carmin.* ℥ij. *theriac. Androm.* ʒj.
 ⚇ *anis.* gt. iij. *sir. cort. citr.* ℥ß. M. F. Haustus.
℞. ▽ *fœnic.* ℥ij. *elect. de bacc. laur.* ℈iv.
 ~ ⊕ *dulc.* ℈ß. *sir. anod.* ʒiij. M. F. H.
℞. ▽ *card. bened. aneth.* āā. ℥j. *cinnam.* ʒij.
 elix. vit. Matth. ʒj. *~us* ⊕*ri* gt. vj.
 extr. calam. arom. cort. aurant. āa. ℈ß.
℞. ⚇ *carmin. Mynſ.* ℈j. *extr. zedoar.* g̃. iv.
 M. D. in vitr. S. Grimmenöl.

Stercus lupinum, præſertim albidius, quale ſolent excernere ubi oſſa comederint, & præſertim id quod non in terrâ, ſed in ſpinis aut herbis collectum ſit, in vino albo & tenuis conſiſtentiæ epotum auxiliatur ejusmodi dolori, ut *10. ſimpl. c. 21.* adfirmat *Galenus*, dicens, qui hujusmodi ſtercus potarunt, non amplius doloribus his fuiſſe invaſos, aut qui iterum invaſi fuerunt non amplius graviter paſſos eſſe; quod ſanè bibendum non tantum eſt in paroxyſmo, ſed etiam intervallis.

Cum verò ſæpe adeò accendantur dolorum faces, ut accedenti Medico etiam alias prima ſæpè hæc obveniat indicatio, ut dolorem ſiſtat, ceu ſymptoma urgens, & in ægro noſtro præ enormitate ejusdem ferè animi deliquium inſtet, ſuccenturiabimus hiſce OPIATA quoque, ut tum intentione ſecundariâ reliquis mixta in uſum trahantur, ut ex ſuperioribus patet, tum niſi videantur illa ſatisfacere omninò, etiam primariâ.

℞. *laud. opiat.* g̃. ij. *extr. zedoar.* g̃. iij.
 ⚇ *carmin.* gt. j. vel ij. M. F. l. a. Pilulæ.
 S. Schmertz-Pillen.
℞. Ræ. *anod.* ℈ß. ~ ⊕*ri* gutt. iij. M. D. pro unâ vice *c. decoct. cort. aurant.*

TOPICA hîc etiam locum habent. Prodeſſe poteſt marmor, ſeu lapis ſerpentinus, ſi calefactus imponatur ventri; Vulgus ſumit laterem, tegulam vel operculum figulinum linteis vino madentibus involutum.

Con-

Conveniunt etiam sacculi ex herbis adpropriatis parati, v. g. ex *menthâ, chamæm. Rom. cumin. contus. zedoar. milio, furfure, lino*, ⊖*le*, &c.

UNGUENTA itidem & BALSAMA conveniunt, ut ℴ℘ *N. M. express.* ℴ℘ *fœnic. anis. cumin.* mixtum & abdomini illitum.

℞. ℴ℘ *N. M. express.* ʒj. *carmin. Myns.* gutt. vj.
♃*is, zibeth.* ã. g. iij. M. F. linim.

S. Sälblein auff den Nabel.

Commendat etiam *Horstius* linimentum ex *theriacâ* cum pauxillo *zibethi*, ad inunguendum umbilicum, quo venter & intestina corroborantur.

Optimè quoque minimâque cum ægri molestiâ umbilico adplicabitur subsequens à *Zimarâ Antri magic. part. 2. p. 337.* commendatum.

℞. *galban.* q. v. infundatur in *alkohol vini*, & extrahatur vis medicata; infuso postmodum imbuatur *castoreum* ac *colocynthis* q. s. inde placentula facta umbilico imponatur.

Conveniunt etiam EMPLASTRA ventris regioni adplicata.

℞. *empl. de bacc. laur.* ʒiij. *tacamahac.* ʒij.
malax. ℴ℘ *stillat. chamæm. aneth. carv. cumin.* ã. gutt. iv.
Induc. super alut. & obduc. syndone rubrâ.

℞. *empl. carminat. Sylv.* ʒj.
malax. ℴ℘ *carmin. Myns.* gutt. vij. ℴ℘ *hyoscyam.* q. s.
M. F. l. a. Emplastrum.

Finem his imponit DIÆTA seu rerum nonnaturalium aptum regimen triplex, vitale, naturale & animale.

In VITALI AER sit temperatus, ad calidum tamen magis inclinans, purus, serenus, si non naturâ talis, arte præparandus; inprimis ventriculi & intestinorum regio ab ambientis aëris frigiditate quàm maximè muniatur, summoque studio à pedum immoderatâ frigiditate caveatur, utpote quæ citissimè per nervos cum ventriculo communicata ejus calorem opprimit, colicum cruciatum, omneque inflationum genus opinione citius procreat.

In NATURALI CIBI ſint εὔχυμοι & εὔπεπτοι, facilis concoctionis & digeſtionis, & vel incidentes vel attenuantes, vel iſtis conditi; vitentur contra, qui craſſum & viſcoſum generant ſuccum, ut fructus horarii, legumina, aliaque facilè corruptibilia, nam quicquid horum aſſumitur, facilè in flatus convertitur, & ſic præcordia perpetuò turgida inflataque exiſtunt, totumque corpus ampliore ferè mole, quàm pro naturæ modo, cernitur.

POTUS ſit cereviſia probè defæcata, & quia æger antea vini potui unicè erat adſuetus, ob ſubitam verò deſuetudinem hoc malum ſibi acquirere potuit, meritò ipſi ſuadendum eſſe autumamus vinum Rhenanum, Neccarinum, aliaque probæ notæ.

In ANIMALI ANIMI PATHEMATA ſub rationis moderamine teneantur. Tranquillus ſit animus, exulet ira, aliæq; commotiones graviores.

VIGILIÆ vitentur, SOMNUS moderatus & paulò longior, qui coctioni faveat, convenit; Immoderata verò quantas cruditates & turbas accumulent, liquidò conſtat.

MOTUS ſeu exercitatio omnis violenta abſit, & QUIES moderata eligenda: In paroxyſmo quies magis convenit, extra eum corpus exerceat.

EXCRETIONES etiam juſto tempore ut fiant, neceſſe eſt. Impuro & cruditatibus referto corpori ♀ minùs congrua.

Robur

ROBur & æs triplex ſit circa pectora oportet
nullis dolorum mota ſævis ignibus.
Si tortore voles conſtanti examine abuti,
vel ſola coli convocato tormina.
Tu præſtare ſtudes ventri quis dolor ne adſit,
hinc laude digna te manebunt præmia.

Pereximio Dn. Reſpondenti de felicibus in ſtudio medico progreſſibus gratulatus benevolum teſtatur animum

Præſes.

COlica grande malum, genetrix fœcunda dolorum,
qui inteſtinorum tormina clauſa movent;
Sed Tibi clauſtra patent, dum dexteritate medendi
inſtas: ad famam porta recluſa Tibi!

ὁλοκαρδίως

CL. DNO FRANZIO,
Auditori ſuo aſſiduo,

Feliciſſimos porrò ſucceſſus precatur

Auguſtinus Henricus Faſchius, D.
Archiater Ducalis Saxonicus, Profeſſ. Publ. h. t. Decanus.

Auto-

Autori Exercitii hujus Medici consultatorii, perquam doctè elaborati,

Præeximio ac Clarissimo

DN. ELIÆ Frantzen EISENBERGENSI,

Inquilino & Amico conjunctissimo,

Studiorum incrementa, vitæque perennem integritatem apprecor.

INgenii sic promis opes, specimenque laborum
edis præclarum; hinc dat Tibi Jena decus.
Conatum meritò collaudo, & summus Iova
ut Tibi decernat commoda cuncta, precor!

Calamo properante adjicere voluit

Johann Conrad Fuchs
Med. Doct.

GAllica dum gliscunt jam prælia, Tu quoque, FRANZI,
Palladis auspiciis bella parare studes.
Non ea, quæ fraudi sint exitiove cuiquam,
proficua ast aliis atque decora TIBI.
Ergò macte Tuis ausis! Pugnando coronam
victricem mox & plura brabeia feres!

Quibus Nobilissimo Dn. Resp. Auctori L. M. Q. adplaudebat

Frid. Calenus,
Phil. & Theol. St.

F. I. N. I. S.